

A SEGÍTÉS JANUS-ARCA A SZÜLŐI SEGÍTSÉG, MINT BEAVATKOZÁS

ALBERT-LŐRINCZ ENIKŐ

Abstract

From the perspective of mental health studies it is very important that family members could reflect on the ways they relate to their families and on the ways they can rely on each other as the quality of family life affects its members' health. The current study offers a comprehensive view on how parents relate to and support young families in contemporary Transylvanian society. Support and help are interpreted both as material goods and relational values, referring to the consequences of the Janus-faced nature of help. The study focuses on the quality of relation to the original family, on the characteristics of relations within the family and on the nature and various forms of supporting and helping the new family.

Keywords: original family, young family, Janus-faced nature of help.

Összefoglaló

Mentálhigiénés szempontból fontos, hogy a családtagok számot adjanak arról, ki hogyan viszonyul az együttléhez, miben számíthatnak egymásra, mert a családi élet minősége kihat tagjainak egészségére. A tanulmány helyzetképet mutat be arra vonatkozóan, hogy a mai erdélyi társadalomban hogyan viszonyulnak, és hogyan gondoskodnak a szülői családok a fiatal családokról. A segítséget az anyagi javak és a kapcsolati értékek vonatkozásában tárgyalja a szerző, utalva a Janus-arcú segítség következményeire. A tanulmány a következő témaköröket elemzi: az eredeti családból való viszonyulás, a családon belüli kapcsolatok jellemzői, valamint az új családnak nyújtott segítség formái és természete.

Kulcsszavak: szülői család, fiatal család, Janus-arcú segítség

Elméleti megalapozás

Az egészséges életvezetés alapvető követelménye, hogy – adódó nehézségek esetén – személyes tartalékaink mellett társas környezetünkben is képesek legyünk támaszt találni. Segítség gyanánt elsősorban a családunkra kell gondolnunk. Nagyrészt a családi gondoskodásnak köszönhető, hogy képesek vagyunk egészséges közösségi lénné válni. Ebben a közegben tanulunk meg örülni, szeretni, dolgozni, alkotni, segítséget kérni és elfogadni. Szüleinktől olyan jogosultságokat szerzünk, amelyeket a magunk útja során továbbadunk utódainknak. A jogosultság – a Böszörményi-Nagy Iván (2001) által meghonosított fogalom – arra utal, hogy az emberi társadalom fennmaradásának és kiteljesedésének alapja a gondoskodás és ennek továbbadása.

Új meglátásokat biztosít számunkra, ha a családok helyzetét a kapcsolati etika dimenziójában vizsgáljuk. Ebben a vonatkozásban központi kérdés a gondoskodás. A gondoskodás erőket mozgósít, megnyitja az energiák áramlásának útját. Előtérbe kerül

a felelősség megélése a kapcsolatokban, a terhek és az előnyök igazságos elosztása. Ha a személy méltányosnak érzi a kapcsolatait, akkor megnövekszik autonómia- és szabadságérzete. Konstruktívan fog működni abban a családban, melynek tagja, és képes lesz a gondoskodásra, a felelősség vállalására, a méltányosságra, valamint arra, hogy majd egészséges utódokat neveljen azáltal, hogy beteljesíti küldetését: „amikor rajta van a sor, minden generáció kötelessége, hogy gondoskodásának jellegzetes megjelenési formáin keresztül előnyökhöz juttassa a következő nemzedéket.” (Böszörményi-Nagy, 2001, 141)

A törődés egyik megnyilvánulása a segítség. A segítség, mint adás és elfogadás, sajátos formája lehet az emberek közötti kommunikációnak. Mint a kétarcú Janus isten, a ki- és bejárat őrzője, a kapu jelképe, úgy a segítség is a személyek közötti határok, az átjárhatóság, a nyitottság-zártság szimbóluma lehet. Csakis az adekvát segítség lehet a személyiségfejlődés eszköze lehet. A segítség ürügyén történő határsértések rombolják a személyi autonómiát.

Mentálhigiénés szempontból fontos, hogy a családtagok számot adjanak arról, ki hogyan viszonyul a családhoz, miben számíthatnak egymásra, mert a családi élet minősége kihat a családtagok egészségére. A család a legjelentősebb ösztönző erő abban, hogy az egyén a saját erőforrásait mobilizálja és óvja egészségét. A családban szerzett jogosultságok pozitív örökségként adhatóak tovább. Az örökség úgy tekinthető, mint a jövőre irányuló megbízás (Böszörményi-Nagy, 2001). Minden család sajátos lojalitásformát (íratlan szabályokat) alakít ki a maga számára. Ez határozza meg, hogy mi válik a család életének központi szervező elvévé. Szükség van a lojalitásról szerzett tapasztalatok és a szerepek állandóságának megélésére, mert konfliktus esetén másképpen nem beláthatóak a következmények és kellő tájékozódás hiányában nem választhatóak ki a megfelelő megküzdési eszközök. A szabályok által a családtagok beépítik a személyiségükbe a tájékozódás és az eligazodás képességét. Átlátható lojalitás-megállapodások nélkül nem követhető a realitás, nem alakulhat ki az önállóság és a magabiztosság.

A család tehát élettapasztalatot és megküzdési módokat származtat át, de jelentősége van annak is, hogy milyen érzelmi tartalommal adják át ezeket a tapasztalatokat. Az önként felvállalt hagyományból hiteles viszonyulások születnek, míg a kényszerű hagyomány megbéklyózza az embert. Ahhoz, hogy szabadon és felelősségteljesen gondoskodhassanak egymásról, az egyéni igényeknek találkozniuk kell, csakis az elvárásokhoz igazodó, önként vállalt segítség adhat adekvát tartalmat az interakcióknak. A családtagoknak oda kell figyelniük arra, hogyan elégítik ki egymás elfogadás, szeretet és segítség iránti igényét. Egy ilyen elemzés világíthat rá arra is, hogy hol kell beavatkozni a családot segítő támogató rendszereknek, hogyan kell átszervezni a család belső erőforrásait.

Erdélyi viszonyok között a szülő-gyermek kapcsolat egyik sajátossága a hosszú évekre, a családot alapított gyermekekre is kiterjedő szülői gondoskodás, segítség.

Tanulmányomban helyzetképet mutatok be arra vonatkozóan, hogy a mai erdélyi társadalomban hogyan viszonyulnak, és hogyan gondoskodnak a szülői családok a fiatal családokról. A segítséget az anyagi javak és a kapcsolati értékek vonatkozásában fogom tárgyalni. Közben utalok a Janus-arcú segítség következményeire.

Vizsgálataim bemutatásakor a következő témaköröket fogom érinteni:

- az eredeti családhoz való viszonyulás és a családon belüli kapcsolatok jellemzői,
- az új családnak nyújtott segítség formái és természete.

A vizsgálat adatainak bemutatása

Annak érdekében, hogy jobban megszervezhessük a családok intézményes támogatását, szükséges ismerni, hogyan működik napjainkban a családokat támogató természetes segítőháló.

A vizsgálatban résztvevő személyeket arról kérdeztük meg, hogy érzelmileg hogyan viszonyulnak szüleikhez, mennyi gondoskodást (jogosultságot) kaptak/kapnak tőlük, mi jellemzi a családtagok közötti kapcsolatokat, milyen mértékben számíthatnak eredeti családjuk támogatására, valamint, hogy milyen javakat szoktak kapni tőlük.

A vizsgálatok célja a fiatal családokat segítő természetes háló működésének megismerése. Elsősorban a szülőktől kapott támogatás érdekelt, de arról is tájékozódhatunk, hogy az idős családok mennyire számíthatnak gyermekeik anyagi gondoskodásra.

Azt feltételeztük, hogy főleg az idősebb generáció segíti a fiatalabbat, valamint azt, hogy a szülői családok által nyújtott segítség sok esetben alapul szolgál a határsértésekre, a fiatal családok életébe való beavatkozásra.

A vizsgált populáció bemutatása

2007 januárjában, erdélyi városokban és falvakban (Maros, Kolozs, Hargita és Kovászna megye) 83 családos vagy özvegy személlyel készítettünk interjút, a családokon belüli gondoskodás megnyilvánulásaira vonatkozóan.

1. táblázat. A megkérdezettek életkora

Életkor	Gyakoriság	Százalék	Érvényes százalék	Kumulatív százalék
16-25 év	26	31.3	31.3	31.3
26-35 év	23	27.7	27.7	59.0
36-45 év	4	4.8	4.8	63.9
46-55 év	18	21.7	21.7	85.5
56-65 év	9	10.8	10.8	96.4
66-75 év	3	3.6	3.6	100.0
Összesen	83	100.0	100.0	

A megkérdezettek életkora 16-75 évig terjed, de minket a kutatott téma függvényében a családok két kategóriája érdekelt: a fiatal családok és a szülői családok. Ezen az alapon mintánk két részre osztható:

- fiatal családok: 16-35 évig ($31.3\% + 27.7\% = 59\%$), szüleik még aktívak és van lehetőség mind az anyagi, mind az érzelmi támogatásra,
- középkorú és idős családok: 36-75 évig, ($4.8\% + 21.7\% + 10.8\% + 3.6\% = 40.9\%$), akiknek szülei már nem élnek, vagy nem rendelkeznek megfelelő jövedelemmel, illetve egészségi állapotuk nem engedi meg, hogy aktívan támogassák felnőtt gyermekeik családját.

A felsőfokú végzettséggel rendelkezők részaránya – főleg a fiatal családok tagjainak jellemzőjeként – nagyobb a mintában, mint társadalmi vonatkozásban, ezért az eredmények elsősorban a magasabb iskolai végzettséggel rendelkező fiatal családok helyzetét tükrözik.

2. táblázat. A megkérdezettek iskolai végzettsége

Iskolai végz.	Gyakoriság	Százalék	Érvényes százalék	Kumulatív százalék
általános iskola	6	7.2	7.2	7.2
szakiskola	7	8.4	8.4	15.7
középiskola	32	38.6	38.6	54.2
felsőfokú	38	45.8	45.8	100.0
Összesen	83	100.0	100.0	

Az átfogott népesség legnagyobb része, 33.3%, adminisztratív területen vagy szolgáltatásban dolgozik, 22.8% tanügyi és egészségügyi alkalmazott, 19.5% szakmunkás, 11% nyugdíjas, 6,1% szakképzetlen munkás és 7,2% munkanélküli.

A vizsgálat során az érdekelt, hogy milyen tartalomra épül a fiatal és a szülői családok kapcsolata, és hogy a kapcsolati etika dimenziójában hogyan alakul a családtagok viszonya a családhoz. A továbbiakban erre keresünk választ.

Az eredeti családhoz való viszonyulás és a családon belüli kapcsolatok jellemzői

Az eredeti családhoz való viszonyulás legfontosabb mutatójával a szülőktől való érzelmi távolságot-közelséget, valamint az eredeti családdal való kapcsolat működőképességét választottam.

A megkérdezettek több mint fele (31,3%+25,3%-a) érzelmileg közel érzi magát a szüleihez, ami a jó kommunikációt és az egymásról való gondoskodást eredményezi. Ezek a családok folyamatos kapcsolatban vannak egymással, szívesen beszélnek meg gondjaikat, és törődnek egymással. A megkérdezettek egyharmada (7,2%+7%+6,6%+13,8%) nem érzi magát közel, vagy érzelmileg megközelíthetetlennek tartja szüleit. Ezek a fiatalok arról számoltak be, hogy gyermekkorukban nem tapasztalták meg az elfogadottságot, nem élvezték szüleik bizalmát, az eltussolt konfliktusok miatt elakadt az érzelmi kommunikáció, és zavart szenvedett a kapcsolat. Ilyenkor elakad a pozitív örökség átszármaztatása. Gyengül a kapcsolatok biztonsága és a személyek sebezhetővé válhatnak. Nem érzik a támasz lehetőségét, a családi háló összetartó és megtartó erejét. Az elmondottakat az III. táblázat szemlélteti.

3. táblázat. Szülőkhöz kötődő érzelmi kapcsolat

Szülőktől való érzelmi távolság	Gyakoriság	Százalék	Érvényes százalék	Kumulatív százalék
nagyon kicsi	26	31.3	32.5	32.5
kicsi	21	25.3	26.3	58.8
mérsékelt	5	6.0	6.3	65.0
eléggé távol	6	7.2	7.5	72.5
távol	6	7.2	7.5	80.0
nagyon távol	5	6.0	6.3	86.3
megközelíthetetlen	11	13.3	13.8	100.0
Összesen	80	96.4	100.0	
Hiányzó adat	3	3.6		
Összesen	83	100.0		

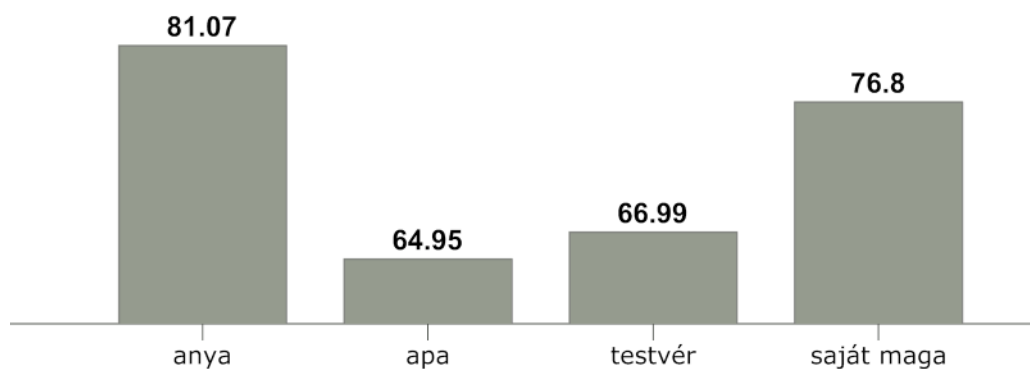
Arra a kérdésre, hogy jelenleg mi az akadálya a szülőkkel való pozitív kapcsolatnak, a megkérdezettek háromnegyed része a szülők határsértő magatartását említette: „mindig ők akarják megmondani, hogy mit hogyan tegyek”; „még a fizetésemet is ők szeretnék beosztani”; „ők akarják megmondani, hogy hová menjünk nyaralni”; „mindenhová velünk akarnak jönni”; „ők szeretnék berendezni a hálószobánkat”; „még a fiókjaimba is belenéz az anyósom” stb.

Ezekben a kapcsolatokban hiányzik a méltányosság, a szerepek és feladatok tisztázása. Az önzetlen, feltétel nélküli segítség tiszteletben tartja a személyi és a családi határokat. A támogatást mindig az igényekhez kell igazítani. Szükséges a felek részéről a saját szükségletek, illetve lehetőségek ismerete, és a világos kommunikáció.

Ahhoz, hogy a család megtartó erőt képviselhesen, arra van szükség, hogy bizonyos kapcsolati értékek – elfogadás, igazságosság, feladatvállalás, ragaszkodás, segítőkészség – talaján történjenek az interakciók.

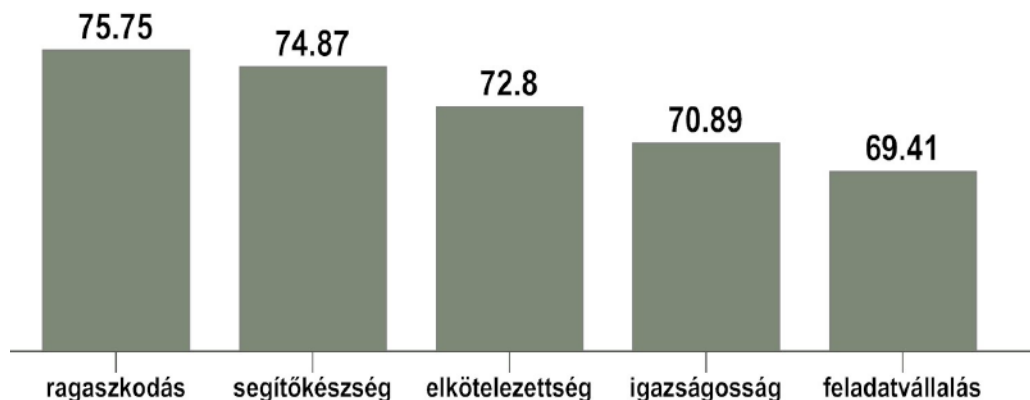
A felmérésben résztvevő személyeket arra kértük, hogy ítélik meg külön-külön az anyjuk, az apjuk, a testvérük/eik és saját maguk vonatkozásában, hogy az elfogadás, az igazságosság, a feladatvállalás, a ragaszkodás és a segítőkészség alapján ki hogyan viszonyul a családhoz. Első megközelítésben ezen kapcsolati jellemzők értékeit összesítő mutatókat számoltuk. (lásd 1. ábra) Ennek alapján legpozitívabban az anyák magatartását értékelték (81.07). A második helyre a megkérdezettek saját magukat tették (76.8). Ezután a testvér/ek következnek (66.99). Legkevésbé elkötelezettek, ragaszkodóak, igazságosak és feladatvállalók az apák (64.95). A rendelkezésemre álló adatok alapján nem lehet eldönteni, hogy ez a megítélés megfelel-e a realitásnak, vagy csak arról van szó, hogy a férfiak kevésbé látványosan, kevesebb érzelmi kommunikációval végzik családjukkal szembeni kötelezettségüket. A kérdésre újabb kutatás hozhatja meg a választ.

1. ábra. A családhoz való viszonyulás összesített mutatója

Azt is kiszámoltuk, hogy a szóbanforgó kapcsolati értékek milyen mértékben mutatkoznak meg az egyes családokban. A rangsort a 2. ábráról olvashatjuk le: ragaszkodás, (75.00), segítőkészség, (74.87), elkötelezettség, (72.80), igazságosság (70.89), és végül a feladatvállalás (69.41).

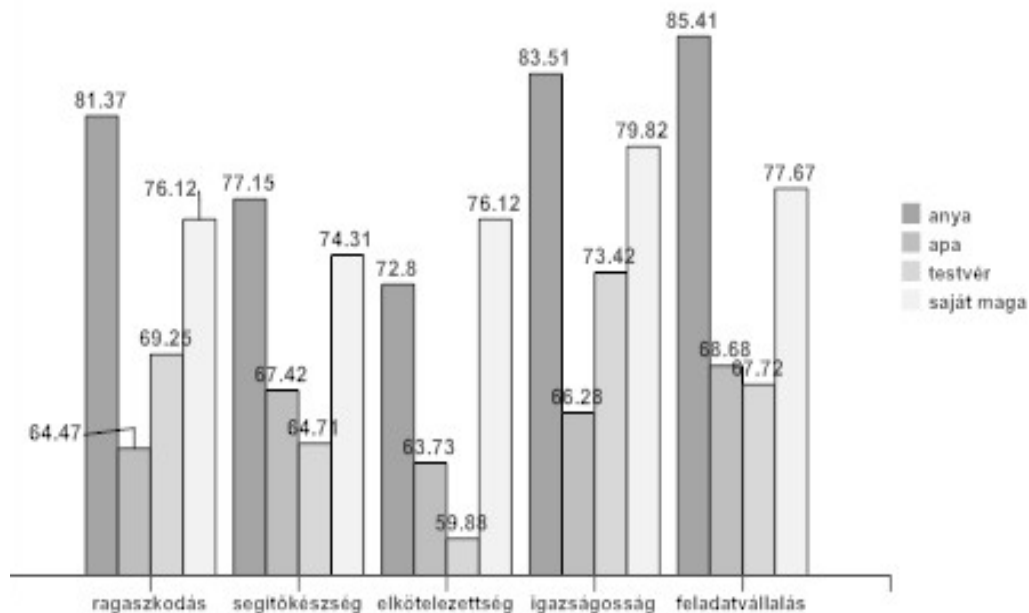
2. ábra A családhoz való viszonyulás jellemzői

Az igazságosság és a feladatvállalás utolsó helyre kerülése igazolja az etikai megalapozottságú kontextuális értelmezési mód létjogosultságát és felhívja a figyelmet arra, hogy a kapcsolatok kiegyensúlyozásával, a személyes igazság megélésén és érvényesítésén keresztül, valamint a terhek méltányos elosztásával lényegesen javítható a családok érzelmi légköre, a családtagok egymáshoz való viszonya.

A 3. ábra azt mutatja be, hogy az egyes családtagok esetében milyen mértékben érvényesülnek a vizsgált magatartásmódok. Az anyákra leginkább a segítőkészség, a ragaszkodás, az elkötelezettség, a feladatvállalás és végül az igazságosság jellemző. A megkérdezettek önmagukra vonatkozóan a következő a sorrendet állítják fel: ragaszkodás, segítőkészség, feladatvállalás, elkötelezettség, igazságosság. Az apák esetében – ugyanúgy, mint az anyáknál – a segítőkészség kerül vezető helyre, ezt követi az igazságosság, a ragaszkodás, az elkötelezettség és a feladatvállalás. A testvérek vonatkozásában a legerőteljesebb a ragaszkodás, az elkötelezettség, a segítőkészség, a feladatvállalás és végül az igazságosság.

3. ábra. A családhoz való viszonyulás az elfogadás, az igazságosság, a feladatvállalás, a ragaszkodás és a segítőkészség tükrében

Összegzésképpen elmondhatjuk, hogy a vizsgált erdélyi családokra leginkább jellemző az összetartozás, a ragaszkodás, az elkötelezettség és a segítőkészség. Legkevésbé az igazságossággal és a feladatok vállalásával vannak megelégedve.

A kapcsolatok „következmenyes természete” (Böszörményi-Nagy, 2001) szükségessé teszi, hogy tudatosítsuk kapcsolataink minőségét, és felelősséget vállaljunk értük. Mindenkinek törődnie kell kapcsolataival, és úgy kell irányítania ezeket, hogy egyszerre elégítse ki önmaga és mások szükségleteit. Ehhez fontos az előnyök és a terhek igazságos elosztása. Mindenki ismerje a saját igazságát, tiszteletben tartva a másokét, és fogalmazza meg a jogosultságát. Az ember csak akkor élhet harmóniában, ha méltányosnak érzi kapcsolatait. A vizsgált populáció éppen a méltányosság terén sérülékeny. A helyzet ártértékelésében segíthetnek szakembereink, mert a változáshoz szükséges motiváció adott: erős az érzelmi kötődés az egymást követő generációk között.

Az új családnak nyújtott segítség

Tapasztalatból tudjuk, hogy vidékünkön hosszú évekre kiterjed az új család szülők általi segítése. Ennek egyik formája a folyamatos tárgyi segítség, vagy az olyan juttatás, amelyből folyamatos haszon származik.

Az interjúk során összegyűjtöttük ennek a hosszantartó segítségnek a motivációit. A leggyakoribb válaszok a következők voltak: „ne kínlódjanak annyit, mint mi”, „főleg az unokákért tesszük”, „segítjük, hogy tanulhassanak”, „nekünk is jól fogott a hazai”, „jobban esik a falat, ha tudom, hogy nekik is juttathatok belőle”, „ne szűkölködjének”,

„nyugodtabban alszom, ha tudom, hogy ők is jól vannak”, „jut is, marad is”, „jól esik adni”, „a vér nem válik vízzé, továbbra is a mieink maradnak”, „fiatalok, nekik több kell, most kezdik az életet”, „nagyok az igényeik s a hasukon spórolnak”, stb. A felsorolt érvek mögül kiolvasható a tehermentesítés, az ellátottság biztosításának szándéka, de az is, hogy nem bíznak eléggé abban, hogy gyermekeik megfelelően tudnak gondoskodni magukról. A kiterjesztett gondoskodás által a szülők saját érdemeiket és értéküket is növelik. Olyan megerősítést kapnak ezáltal, melyre szükségük van énképük erősítése érdekében. A saját hasznosság felfokozott megélése is segíthet a veszteségek (köztük a gyermekek kirepülése) elviselésében.

További interjúkérdésekre adott válaszok bizonyították, hogy a gondoskodás többnyire nem a szülők anyagi bőségével magyarázható. A szerényebb jövedelemmel rendelkező családok is juttatnak tárgyi jellegű segítséget leszármazottaiknak.

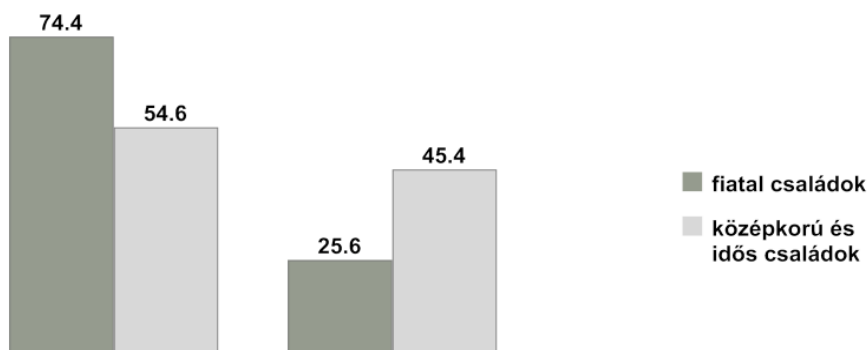
A vizsgálati személyektől azt kértük, hogy ítélik meg szüleik anyagi helyzetét. A válaszokat a IV. táblázat összegzi.

4. táblázat. Az eredeti család anyagi helyzete

Anyagi helyzet	Gyakoriság	Százalék	Érvényes százalék	Kumulatív százalék
megélhetés határán	14	16.9	17.1	17.1
átlagon aluli	9	10.8	11.0	28.0
közepes	45	54.2	54.9	82.9
jó	14	16.9	17.1	100.0
Összesen	82	98.8	100.0	
Hiányzó adat	1	1.2		
Összesen	83	100.0		

A fiatalok megítélése szerint a szülői családok megközelítőleg egynegyede a megélhetés határán van, vagy jövedelme átlagon aluli. A megkérdezettek fele ítéli úgy, hogy szüleinek anyagi helyzete közepes. A kedvező anyagi körülmények között élők aránya nem éri el a 20%-ot, és senki sem állította, hogy eredeti családjának nagyon jó az anyagi helyzete. Amint a 4. ábrán látható, az eredeti családok anyagi helyzetüktől függetlenül, kisebb-nagyobb mértékben, de folyamatosan segítik a fiatal családokat.

4. ábra. Tárgyi segítségben való részvétel

A megkérdezettek háromnegyede folyamatosan kap otthonról anyagiakat. Az idősek (66-75 évesek) elmondásaiból megtudtuk, hogy főleg a háborúk miatt nem volt lehetőség, hogy eredeti családjuk őket is segítse. A középkorú családok (46-55 évesek) azonban jelentős segítséget kaptak otthonról. Megtudtuk, hogy ez a segítség főleg a visszakapott földek (a 2001-es földtörvény rendelete) átruházása által valósult meg.

Az 56-75 év közöttiektől azt is megkérdeztük, hogy számíthatnak-e gyermekeik anyagi segítségére. Folyamatos és jelentős segítségről nem számolt be senki. A választ nem lehet jellemzőnek tekinteni, mert ez a korosztály alulreprezentált a mintánkban, ugyanis a fiatal családok helyzetének vizsgálata volt a célunk.

A szülőktől való leválás egyik tényezője az anyagi függetlenedés. A vizsgálatban résztvevőket megkérdeztük, hogy megítélésük szerint hány éves koruktól váltak anyagilag függetlenné. A legtöbben a tanulmányok befejezésének időpontjára, 20- 25 év közé tették az anyagi függetlenedést. A legkorábban 10-11 éves korra és a legkésőbbben 29 éves korra tevődik az anyagi önállósulás.

5. táblázat. Az anyagi függetlenedés időpontja

<i>Életkor</i>	<i>Gyakoriság</i>	<i>Százalék</i>	<i>Érvényes százalék</i>	<i>Kumulatív százalék</i>
10-11 év	1	1.2	1.3	1.3
12-13 év	2	2.4	2.6	3.8
14-15 év	5	6.0	6.4	10.3
16-17 év	5	6.0	6.4	16.7
18-19 év	18	21.4	23.1	39.7
20-21 év	16	19.0	20.5	60.3
22-23 év	15	17.9	19.2	79.5
24-25 év	12	14.3	15.4	94.9
26-27 év	2	2.4	2.6	97.4
28-29 év	2	2.4	2.6	100.0
Összesen	78	92.9	100.0	
Hiányzó adat	6	7.1		
Összesen	84	100.0		

Az eddigiek alapján már tudjuk, hogy az anyagi függetlenedés után is kap folyamatos tárgyi juttatást a vizsgált népesség 74,4%-a. Ez a segítség nagyobb részt (59%) a szülők részéről jön, de a megkérdezettek 37%-át a nagyszülők is segítik.

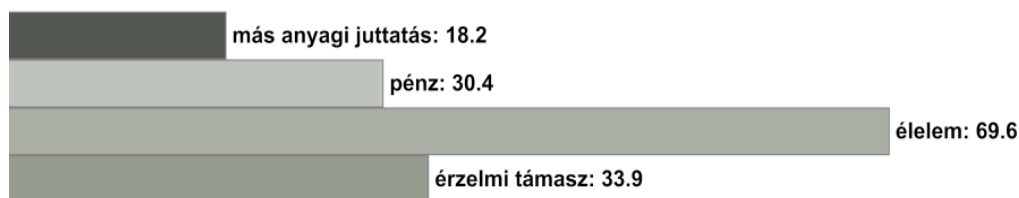
A VI. táblázat azt mutatja be, hogy az elődökön kívül még kitől kapnak segítséget a fiatal családok. A rangsort a testvér (39,5%) vezeti, ezután következnek a rokonok (17%), a barátok, kollegák és ismerősök (13%) és végül a gyermekek (4%). Ez utóbbi alacsony érték nagyrészt annak köszönhető, hogy a vizsgált populációban túlsúlyban vannak a fiatal családok, akiknek még nincs, vagy kiskorú a gyermeke. A hiányzó adatok arra utalnak, hogy ezek a családok csak a szülőktől, illetve nagyszülőktől kapnak segítséget.

6. táblázat. Más segítséget adó személyek

<i>Segítséget adó személy</i>	<i>Gyakoriság</i>	<i>Százalék</i>	<i>Érvényes százalék</i>	<i>Kumulatív százalék</i>
rokonok	4	3.6	17.4	17.4
kollegák/barátok	3	2.7	13.0	30.4
gyermekek	1	0.9	4.3	34.8
testvér	9	8.0	39.1	73.9
más	3	2.7	13.0	87.0
ismerős	3	2.7	13.0	100.0
Összesen	23	20.5	100.0	
Hiányzó adat	37	44.5		
Összesen	83			

A segítség formájára vonatkozóan (5. ábra) megtudtuk, hogy a legtöbb családot (69.60%) élelemmel segítik a szüleik. A megkérdezettek 33.9%-a pénzt kap otthonról és 18.2% más, szintén anyagi természetű segítséghez jut. Meglepő, hogy a szülő-gyermek kommunikáció főleg az anyagiakra korlátozódik. A vizsgálati mintának csak 30.4 %-a véli úgy, hogy a szülők részéről számíthat érzelmi támaszra.

5. ábra. A szülők által nyújtott segítség formája

Habár a megkérdezett családok jelentős mértékben kapnak segítséget szüleiktől, ez a kapcsolat mégsem ad lehetőséget a gondoskodás megtapasztalására, a pozitív jogosultságok megszerzésére és arra, hogy kialakulhasson a belső biztonság, abban az értelemben, hogy ha szükség van rá, akkor van kihez fordulni. Lelkiekben a fiatal családok nem kapják meg azt a gondoskodást, amire szükségük lenne. Ehhez arra lenne szükség, hogy az eredeti családokban érvényesüljön a kapcsolati etika, a méltányosság. Csak ezen az alapon érhető el, hogy a gyermekek önállósulni tudjanak, éretten függetlenedjenek a szülőktől, és ne vívjanak hosszú éveken keresztül szélmalomharcot szüleik árnyékával, a bennük élő birtokló szülővel.

Összefoglaló következtetések

A felnőttiség lényege az élet továbbadása. Az adok-kapok viszony az emberi kapcsolatok alapja, a kölcsönös függés megnyilvánulása. A túlélés érdekében szükség van az utókor javára irányuló belső elkötelezettségre. A szülők áldozatait mindig a következő nemzedéknek fizetik vissza az utódok. A gondoskodás kiterjed a segítségadásra is. Segítséget egyaránt kaphatunk

lelkiekben és anyagiakban, de fontos, hogy a hangsúly inkább az érzelmi oldalra tevődjék.

Következtetésként elmondható, hogy vidékünkön az anyagiakhoz kapcsolódó gondoskodás hagyományként kapcsol össze generációkat. Társadalmunknak ezt a sajátos értékét azonban elhomályosítja a szülői birtoklásigény, a határsértések, a Janus-arcú segítség.

A segítő szakemberek hozzájárulása azért fontos, hogy hangsúlyváltás történjen a szülői és a fiatal családok kommunikációjában, vagyis, hogy az anyagi önállósulás után a szülők főleg érzelmi támaszként legyenek jelen a fiatal családok életében. Így a szülők is tehermentessé válnak, és a fiatalok anyagi függetlenségük biztonságában felnőttként viszonyulhatnak szüleikhez. Az egyenrangú kommunikáció talaján kiépíthető az elfogadásra, igazságosságra, felelősségteljes feladatvállalásra, ragaszkodásra, segítőkészségre alapuló szülő-gyermek kapcsolat.

A kapcsolatok kiegyensúlyozása által, a felelősség megélésén, a terhek és az előnyök igazságos elosztásán keresztül el lehet jutni a fojtogató törődés visszautasításához, az önállóság megéléséhez és az élet irányításának felvállalásához.

Irodalom

Böszörményi-Nagy Iván, Krasner R. Barbara (2001): Kapcsolatok kiegyensúlyozásának dialógusa, Coincidencia Kft., Budapest